

Rajavartiolaitos

Gränsbevakningsväsendet
The Finnish Border Guard

14. 09. 2012

INRIKESMINISTERIET

LAUSUNTO

id8507982

00

RajavartiolaitosDno/2012/4345

Sisäasiainministeriö
Rajavartio-osasto
Helsinki

14.09.2012

1 (4)

Sisäasiainministeriö
Poliisiosasto

Sisäasiainministeriön lausuntopyyntö 27.6.2012, SM007:00/2012

LAUSUNTOPYYNTÖ HALLITUKSEN ESITYKSEN LUONNOKSESTA POLIISILAINSÄÄDÄNNÖN TÄYDENTÄMISEKSI

Sisäasiainministeriön poliisiosasto on viitteessä mainitulla asiakirjalla pyytänyt Rajavartiolaitoksen esikunnan lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta koskien poliisilainsäädännön täydentämistä.

Uusi poliisilaki (872/2011), esitutkintalaki (805/2011) ja pakkokeinolaki (806/2011) tulevat voimaan vuoden 2014 alussa. Eduskunnan hyväksyttyä poliisi-, esitutkinta- ja pakkokeinolait on ilmennyt tarve tehdä lakeihin jo ennen niiden voimaantuloa muutoksia. Uuden poliisilain muutosehdotukset salaisista tiedonhankintakeinoista liittyvät kiinteästi samaan aikaan annettavan uuden pakkokeinolain salaisia pakkokeinoja koskeviin muutosehdotuksiin.

Edellä mainitun lainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä tehtiin myös mainittujen lakien edellyttämät välttämättömät tekniset tarkistukset rajavartiolaitoslainsäädäntöön. Laajempi rajavartiolaitoslainsäädännön muutostarpeiden arviointi, muun ohella edellä mainittu kokonaisuudistus huomioiden, on tarkoitus tehdä erikseen sisäasiainministeriön rajavartio-osaston käynnistämällä hankkeella rajavartiolaitoslainsäädännön tarkistamiseksi. Hallituksen esitys rajavartiolaitoslainsäädännön muuttamiseksi annettaneen eduskunnalle syksyllä 2013 ja muutokset tulisivat voimaan vuoden 2014 alussa.

Nyt lausunnolla olevassa hallituksen esitysluonnoksessa on päädytty ratkaisuun, jossa uuteen poliisilakiin tehtäisiin lähinnä vain teknisluontoisia tai muutoin sellaisia asiallisia muutoksia, jotka ovat olleet etenkin laajuudeltaan kohtuullisen lyhyessä ajassa valmisteltavissa. Myös poliisilakiin liittyviin lakeihin ehdotetaan tehtäväksi teknisluontoisia muutoksia.

Rajavartio-osasto toteaa, että se pitää perusteltuna ja tarpeellisena uuden poliisilain ja siihen liittyvien lakien täydentämistä ja täsmentämistä sekä lausuu asiassa seuraavaa:

Poliisilaki (872/2011)**2 luvun 21 §**

Uuden poliisilain 2 luvun 21 §:n 1 momentissa säädetään poliisimiehen oikeuksista rajatarkastustehtävässä. Säännöstä koskevassa hallituksen esityksessä todetaan, että se vastaisi voimassa olevan poliisilain (493/1995) 2 luvun 10a §:ää. Rajavartio-osasto toteaa, että uuden poliisilain säännös on vanhentunut eikä vastaa muotoilultaan ja viittauksiltaan voimassa olevan poliisilain 2 luvun 10a §:n (4.6.2010/483) muotoilua kuten oli tarkoitettu. Siten uuden poliisilain 2 luvun 21 §:ää tulee muuttaa edellä mainittu huomioiden.

5 luvun 54 §

Hallituksen esitysluonnoksessa uuden poliisilain 5 luvun 54 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lain 53 §:ssä määritellyn ylimääräisen tiedon käyttöalaa laajennettaisiin. Ehdotusluonnoksen mukaan ylimääräistä tietoa saataisiin käyttää myös, jos rikoksesta säädetty ankaran rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta ja jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on ylimääräistä tietoa koskevissa ratkaisuissaan erityisesti korostanut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumista sekä epäillyn oikeutta riitauttaa ja kyseenalaistaa ylimääräinen tieto.

Hallituksen esitysluonnoksen yleisperusteluissa on laajasti selostettu muun ohella korkeimman oikeuden ratkaisussaan (KKO 2007:58) tekemiä linjauksia ylimääräisen tiedon käytöstä. Huomionarvoista on, että ratkaisussaan korkein oikeus salli ylimääräistä tietoa sisältävän äänitallenteen käytön todisteena rikosoikeudenkäynnissä myös siltä osin, kun oli kyse rikoksesta, jonka laissa säädetty ankaran rangaistus on yksi vuosi vankeutta.

Rajavartio-osasto toteaa, että yleisperusteluissa laajasti selostettua korkeimman oikeuden ratkaisussaan esittämää kantaa voidaan pitää vallitsevana oikeuskäytäntönä ylimääräisen tiedon käyttämisessä lainsäädännön puuttuessa voimassa olevasta kansallisesta lainsäädännöstä. Oikeusjärjestelmässämme vapaan todisteiden harkinnan on katsottu parhaiten turvaavan aineellisen totuuden selvittämistä.

Rajavartio-osasto pitää uuden poliisilain 5 luvun 54 §:n 1 momentin käyttöalan laajennusta perusteltuna ja oikean suuntaisena, mutta nyt ehdotettua kahden vuoden käyttörajaa tarpeettoman korkeana huomioiden jo edellä mainitun korkeimman oikeuden ratkaisun oikeusohjeet ja tulkinnat laillisella menettelytavalla saadun ylimääräisen tiedon käyttämisestä. Rajavartio-osaston näkemyksen mukaan uuden poliisilain 54 §:n 1 momentin muutosehdotusta ei tulisi laatia huomattavasti ahtaammaksi ja ankarammaksi, kuin mitä korkein oikeus on katsonut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin edellyttävän. Rajavartio-osasto toteaa, että ylimääräisen tiedon käyttöalan laajennus olisi perusteltua ulottaa ainakin rikoksiin, joista säädetty ankaran rangaistus on vähintään 1 vuosi ja 6 kuukautta vankeutta. Muutoin ylimääräisen tie-

don käyttöala rajautuu hyvinkin suppeaksi ja sen ulkopuolelle jäisivät esimerkiksi varkaus, moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, kavallus ja kätkemisrikos.

5 luvun 28 §

Hallituksen esitysluonnoksessa uuden poliisilain 5 luvun 28 §:n 2 momenttia esitetään muutettavaksi siten, että törkeä laittoman maahantulon järjestäminen suljettaisiin pois peitetoiminnan piiristä. Kyseinen uuden poliisilain oikeus peitetoimintaan näiltä osin koskee ainoastaan poliisia, koska Rajavartiolaitoksella ei ole oikeutta kyseisen säännöksen mukaiseen peitetoimintaan lainkaan.

Peitetoimintaa koskevassa säännöksessä viitataan uuden pakkokeinolain telekuuntelua koskevaan 3 §:ään, jota vastaavaan voimassa olevan pakkokeinolain 5a luvun 2 §:n 1 momentin 7 kohtaan törkeä laittoman maahantulon järjestäminen lisättiin hallituksen esityksessä (219/2008) rajavartiointia koskevan lainsäädännön sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisen yhteydessä. Samassa yhteydessä poliisin ohella myös Rajavartiolaitokselle lisättiin rajavartiolain 41 §:ssä säädetysti oikeus telekuunteluun kyseisessä rikoksessa. Koska Rajavartiolaitoksella ei kuitenkaan ole peitetoiminnan oikeutta, ja kyse oli Rajavartiolaitoksen lainsäädäntöhankkeesta, ei tässä yhteydessä arvioitu lainkaan poliisin tarvetta peitetoimintaan.

Uuden lainsäädännön myötä sekä poliisilaissa että pakkokeinolaissa säädettiin poliisille oikeus peitetoimintaan myös törkeän laittoman maahantulon järjestämisen osalta. Rajavartio-osasto toteaa näiltä osin, että törkeän laittoman maahantulon järjestämisen rangaistusmaksimi on 6 vuotta vankeutta ja laittoman maahantulon järjestämistä voidaan pitää ihmiskaupan kaltaisena tekona. Lähtökohtaisesti näissä rikoksissa hyväksikäytetään ihmisten turvattuutta ja hädänalaista tilaa. Rajavartio-osaston näkemyksen mukaan poliisille jo kertaalleen säädettyä oikeutta peitetoimintaan ei tule sulkea pois ottaen erityisesti huomioon kyseisen rikoksen vakavuus ja törkeysaste.

5 luvun 58 §

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään muutettavaksi myös uuden poliisilain 5 luvun 58 §:ää koskien salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä ilmoittamista. Rajavartio-osastolla ei ole näiltä osin huomautettavaa tässä hallituksen esitysluonnoksessa tehtyyn muutosesitykseen. Uuden poliisilain 58 §:n 5 momentissa mainittujen salaista tiedonhankintaa koskevien menetelmien osalta tapauksissa, joissa esitutkinta aloitetaan, noudatetaan soveltuvin osin, mitä uuden pakkokeinolain 10 luvun 60 §:ssä säädetään. Pakkokeinolaissa pääsääntöisesti tiedonhankintakeinon käytöstä ilmoitetaan sen kohteelle. Ilmoitusta voidaan lykätä säännöksessä mainituin edellytyksin tai se voidaan jättää kokonaan tekemättäkin. Ilmoituksen tekemättä jättäminen edellyttää tuomioistuimen päätöstä ja sen tulee olla välttämätöntä valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi.

Rajavartio-osasto toteaa näiltä osin käsityksenään, että yllä mainitun sääntelyn osalta on olemassa konkreettinen vaara poikkeussääntelyn muodostumisesta käytännön soveltamisessa pääsäännöksi. Tosiasiallinen tarve poikkeussäännöksen soveltamiselle on käytettyjen menetelmien konkreettiseen toteuttamiseen osallistuneiden henkilöiden ja heidän omaistensa hengen ja

terveyden suojaaminen. Rajavartio-osasto katsoo, että epäillyn tai asianosaisen oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin voitaisiin turvata jo sillä, että ilmoitusvelvollisuus sidottaisiin lähtökohtaisesti siihen, käytetäänkö kyseessä olevalla menetelmällä saatua näyttöä oikeudenkäynnissä. Rajavartio-osasto toteaa, että ilmoitusvelvollisuutta ei ole tarkoituksenmukaista ulottaa pääsääntönä niihin tilanteisiin, joissa käytetyillä menetelmillä ei ole saatu missään muodossa hyödynnettävää tietoa.

Rajavartiolaitoksen apulaispäällikkö
Kontra-amiraali

Matti Möttönen

Rajavartiolylitarkastaja
Varatuomari

Silja Hallenberg

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asiankäsittelyjärjestelmässä. Rajavartiolaitos 14.09.2012 klo 15.48. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

TIEDOKSI

RVLE Oikos ja Rmos
Poliisihallitus
OM
Tullin rikostorjunta